

ARCHIV
KANCLÁŘE PRESIDENTA REPUBLIKY

1919: D 1642, D 2639, D 3771; D 4973;
1919: P 200, 1415
1920: D 9723, D 9791; D 1564, D 3340, D 4057;
1921: Z 394, 425
1923: Z 111, 120, 201, 248, 272, 302, 406, 539,
646, 702, 867, 900, 909, 911, 997, 1307, 1401;
1924: Z 1419
1927: Z 957, 966
1928: Z 907
1931: Z 1129
1932: Z 142
1934: Z 1363, 1528
1936: D 13727
1946: D 17174, D 17622, D 17457, D 17870, D 17929, D 17967, D 17997, D 18123,
D 18213, D 18279, D 18420, D 18462, D 18974, D 19012, D 19099, D 19132,
D 19207, D 19647, D 19706, D 20314, D 20506, D 20960, D 21474, D 22227;
1947: Z 409, Z 666, Z 717, Z 812, Z 901, Z 1019, Z 1105, Z 1202, Z 1248, Z 1258,
Z 1431, Z 1540, Z 1561, Z 2125, D 9262, D 9326, D 9259, D 9390, Z 2624,
Z 2650, Z 2671, Z 2702, Z 2749, Z 2743, Z 2778, Z 2780, Z 2835,
Z 2846, Z 2849, Z 2890;

Záborový systém (přech. reforma)

inv. č. 2610

P
PRESIDIUM MINISTERSKÉ RADY
REPUBLICY ČESKOSLOVENSKÉ.

č. 6955/19

m.r. 200/19

L
V Praze, dne 18. dubna 1919.

Kancelář prezidenta republiky

došlo 19. DUB. 1919

P. 200

3 přílohy

Zákon o zabránění velkého majetku
pozemkového.

Velmi pilné!

3 přílohy.

Dřívější spis 1.
pozdější spis 9415 29

Kanceláři
presidenta republiky českoslo-
venské

Zákon p. 16/1919 o 215% z. n.

v Praze.

Zasíláme výpis z jednacího zápisu o 46. schůzi Národního shromáždění československého ze dne 16. dubna 1919, pokud se týče zákona o zabránění velkého majetku pozemkového jakož i dva výtisky uvedeného zákona, Národním shromážděním ve zmíněné schůzi přijatého, se žádostí, aby výtisk, opatřený vlastnoručními podpisy pánů ministrů Švehly v zastoupení ministerského předsedy a jako ministra vnitra, Habrmana jako ministra školství a národní osvěty a v zastoupení ministra financí a ministra obchodu, Dra. Soukupa jako ministra spravedlnosti a v zastoupení ministra veřejných prací a ministra Dra. Hrubana, Dra. Wintra, Dra. Boh. Vrbenského jako ministra pro zásobování lidu a v zastoupení ministra veřejného zdravotnictví a tělesné výchovy, V. Klofáče, Jiří Stříbrného jako ministra pošt a telegrafů a v zastoupení ministra zemědělství a ministra železnic byl dle § 19 odst. 1 zákona ze dne 13. listopadu 1918 č. 37 sb.z.a.n. o prozatímní ústavě předložen k podpisu panu prezidentu republiky československé.

Lhůta prvního odstavce § 19 cit. zákona uplyne dnem 24. dubna 1919.

Za ministerského předsedu :

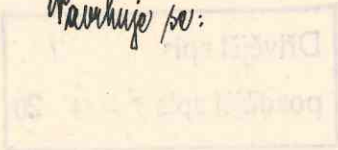
200
Švehla

Číslo: 200/19.

Še předloženoho návrhu jednacího řádku a sešlá se
patru, se řádkem byl schválen se dvojnásobím.

Podpsaný řádek bude poslán prezidentu ministrské rady.

Právě se:

Na obalu:

Prezidium ministrské rady

Prase.

se vyhotovením řádku in orig.

Še tímto číslem 6955/19 m. r. posílá se podpsaný
řádek se návrhem velkého majetku pozemkového.

Prase, dne 23 dubna 1919.

Došlo
opsáno 23/4 19 111
porovnáno
vypraveno 23/4 19 111
prij. zák.

19/11. 19.

Prase

Zákon

ze dne 16. dubna 1919,

o zabrání velkého majetku pozemkového.

Na základě návrhu vlády a státního zastupitelstva národního shromáždění a sněmovny národní.

§ 1.

Aby byla provedena úprava pozemkového vlastnictví, zabírá se státem velký majetek pozemkový (§ 2.), ležící v území Československé republiky, v to čítající velký majetek vázaný, a zřizuje se úřad pozemkový.

§ 2.

Velkým majetkem pozemkovým jest rozuměti soubory nemovitosti s právy, která jsou spojena s jejich držením, jestliže výměra náležející v území Československé republiky vlastnický jediné osobě nebo týmž spoluvlastníkům je větší než 150 ha půdy zemědělské (rolí, luk, zahrad, vinic, chmelnic), nebo 250 ha půdy vůbec.

Manželé nerozvedení považují se za osobu jedinou.

§ 3.

Ze zaboru jsou vyloučeny:

- a) objekty právně i hospodářsky samostatné, jež neslouží hospodaření na zabraných nemovitostech;
- b) majetek zemský, okresní a obecní (jmění i statek), majetek ušeborní a kuriální ~~obecní komposesorátů~~, s výhradou zvláštních zákonných ustanovení o jejich úpravě.

O majetku urbariálních obcí a kuriálních komposesorátůch bude rozhodnuto zvláštním zákonem.

§ 4.

Jestliže se po vyhlášení tohoto zákona soustředí /i ve vlastnictví jediné osoby, týchž spoluvlastníků, nerozvedených manželů neb rodičů a dětí prvního stupně/ ze svobodného majetku pozemkového soubor nemovitostí, který je podle §§ 2. a 3. předmětem zaboru a přesahuje výměru uvedenou v § 2., stává se tento soubor majetkem zabraným.

§ 5.

Záborem uvedeným v § 1. nabývá Československá republika práva, zabraný majetek přejímatí a přidělovatí (§§ 10. a 11.).

§ 6.

Osoby, které podle práva občanského jsou oprávněny hospodařiti na zabraném majetku, pokud nebude státem převzat, jsou napříště povinny na něm hospodařiti řádně.

O následcích porušení této povinnosti jakož i o povinnostech a ochraně osob na zabraném majetku zaměstnaných budou dána zvláštní ustanovení.

§ 7.

Zeizení, pronájem zabraného majetku, jeho zavazení a dělení vyžaduje úředního souhlasu (§ 15.) a nemá bez něho proti státu právních následků.

§ 8.

Na zabraný majetek lze vésti exekuci jedině vnučenou správou.

§ 9.

O náhradě za převzatý majetek bude rozhodnuto zvláštním zákonem. Zvláštním zákonem provede se zásada, že bez náhrady bude převzat majetek příslušníků nepřátelských států, příslušníků bývalé panovnické rodiny Habsbursko-Lotrinské, majetek nadací spočívajících na právech ~~plynoucích~~ ze šlechtictví zrušeného zákonem ze dne 10. prosince 1918, č. 61 Sb. zák. a nař.; majetek, jehož užívání zakládá se na výkonu funkcí, úradů a důstojenství cizozemských, nebo který s takovou funkcí, úradem nebo důstojenstvím jest spojen; majetek bezprávně nabytý; majetek osob, které se hrubě provinily proti československému národu ve světové válce; konečně majetek, který podle ustanovení zákonů finančních připadne státu jako splátka na dávku z majetku.

Při převzetí zabraného majetku jest postupovati tak, aby osoby, pro které na zabraném majetku váznou práva, jakož i osoby, které mají proti dosavadnímu vlastníku právo z poměru služebního, záopatřovacího a pachtovního, nebyly zkráceny.

§ 10.

Pokud stát převzatého majetku nepodrží pro účely všeobecně prospěšné, přidělí jej úřad pozemkový postupně do určité výše do vlastnictví nebo pachtu malým zemědělcům, domkářům, drobným živnostníkům, bezzemkům, a to zvláště příslušníkům ozbrojené moci československé a válečným invalidům, kteří by na půdě chtěli a mohli hospodařiti, pak družstvům složeným z uvedených osob, družstvům bytovým, spotřebním a zemědělským, obcím a jiným veřejným svazkům k účelům všeobecně prospěšným, vědeckým a humanitním ústavům. Půdy může býti užito také k jiným účelům všeobecně prospěšným.

O osobách a korporacích, kterým lze půdu přiděliti, o výměře přidělu a právech k němu a o omezeních práva vlastnického k přidělené půdě budou dána podrobnější ustanovení zvláštním zákonem.

§ 11.

Osoby, jejichž majetek tímto zákonem se zabírá, po případě jejich dědicové, mají právo, aby jim byla z majetku jim zabraného přidělena majetnost nepřesahující výměry uvedené v § 2., pokud možno dle jejich volby. Osobám těmto lze propustiti ze záboru i větší výměru, hledíc k tomu, jaká jest potřeba půdy na jednotlivých místech, hledíc k její jakosti a k tomu, čeho žádá účelné hospodaření, zřetel na zemědělský průmysl, zásobování měst i jinaké zřetele všeobecného blaha. Ze záboru nesmí býti propuštěno více, než ~~(§ 2.)~~ 500 ha půdy. (§ 2.)

§ 12.

Při převzetí zabraného majetku státem jsou vlastníci živého a mrtvého zařízení, jež až dotud sloužilo hospodaření na převzatém majetku, povinni prodati za plnou cenu poměrnou část tohoto zařízení státu.

§ 13.

Před skutečným převzetím musí být dána výpověď osobám, které hospodaří té doby na půdě, o jejíž převzetí jde. Podrobnější ustanovení budou vydána zvláštním zákonem.

§ 14.

Je-li místní potřeba půdy naléhavá, a nestačí-li pozemky zabrané, anebo žádá-li toho obecné blaho, může pozemkový úřad vyvlastnit půdu i pod meze stanovené § 2.

§ 15.

Úkony tímto zákonem státu svěřené obstará úřad pozemkový. Úřad je podřízen ministerské radě, jeho předsedu jmenuje prezident republiky, správní výbor bude volen Národním shromážděním. Další ustanovení o tomto úřadě a jeho působnosti budou dána zvláštním zákonem. Finanční operace plynoucí z provádění tohoto zákona budtež svěřeny veřejnoprávním ústavům úvěrním.

§ 16.

Zabraný majetek jest vyšetřiti a uvěsti v patrnost knihovní poznámkou, že majetek jest zabrán. I pokud tato poznámka není v knihách, nemůže se nikdo dovolávati, že beze své viny nevěděl o záboru pozemkového majetku vysloveném § 1.

§ 17.

Pokud tento zákon jinak neustanovuje, trvají posavadní práva a závazky ohledně zabraného majetku beze změny.

§ 18.

Smlouvy o zcizení, pronájem a zavazení zabraného majetku uzavřené po 28. říjnu 1918 jsou proti státu bezúčinny, nebude-li prokázáno, že šlo o jednání, kterého si vyžádalo řádné hospodaření.

§ 19.

Zákon tento působí ode dne vyhlášení.

§ 20.

Provedení zákona ukládá se veškerému ministerstvu.

Svehla v. r.

v zastoupení min. předsedy a jako ministr vnitra

Kaberman v. r.

*jako ministr školství a návrh. ověřky
a zastoupení ministra financí a
ministra obchodu*

Dr. Louček v. r.

*jako ministr spravedlnosti a v
zastoupení ministra veřejných prací
a ministra Dr. Houbana*

Dr. Winter v. r.

*Dr. Boh. Vrbenský v. r.
jako ministr pro zajištění lidu
a zastoupení ministra veřejného zdravotnictví a tělesné výchovy*

Dr. Klofac v. r.

Dr. Štrobavský v. r.

*jako ministr pošt a telegrafů
a zastoupení ministra průmyslu
a ministra železnic.*

F. J. Masaryk

23/4'9.

V ý p i s

z jednacího zápisu o 46. schůzi Národního shromáždění českoslov.
ze dne 16. dubna 1919.

VII.

Zpráva výboru pro pozemkovou reformu
s návrhem zákona o zabránění velkého majetku pozemkového /:tisk
869:/.

Zpravodajem byl M o d r á č e k.

Řečnická lhůta usnesena byla podle §u 39. jedn. řádu na
dobu 1/2 hodiny.

Řečníky byli: Dr. U h l í ř, Dr. N ě m e c, B i ň o v e c,
Dr. V i š k o v s k ý, S v o z i l, J u r i g a, Š o l l e.

Předseda přečetl dostatečně podporovaný návrh Duly, jenž
zněl:

V §u 3. osnovy zákona buďtež v odstavci b/ škrtnuta slova:
"Majetek urbární a kuriální, obecné kompossessoráty"; jako odstavec
nový budiž připojeno: "O majetku urbaniálních obcí a kuriálních
komposesorátech bude rozhodnuto zvláštním zákonem".

Závěrečné slovo měl zpravodaj, který doporučil návrh Du-
lův k přijetí.

Hlasováno bylo v prvním čtení nejprve o §u 1. a 2. pak o
§u 3., doplněném pozměňovacím návrhem Dulovým, pak o §u 4.- 8.,
potom o §u 9., pak o §u 10.-11., potom o §u 12. a 13 a o §u 14.-
20 a nadpisu zákona, a byly tyto §§y přijaty.

Potom zpravodaj ohlásil textové změny:

V §u 4. v závorce uvedené slova "ve vlastnictví jediné osoby,
týchž spoluvlastníků, nerozvedených manželů neb rodičů a dětí
prvého stupně" buďtež vsunuta za slovo: "soustředí".

V §u 9. budiž vypuštěno slovo: "plynoucích".

V §u 10. za slova "spotřebním a zemědělským" budiž po-
ložena čárka,

v §u 11. citát /:§ 2:/ budiž vložen za slova: "500 ha půdy"

v §u 14. budiž za slova: "pozemky zabrané" položena čárka.

Potom přijata byla osnova též ve čtení druhém se všemi
§§y a nadpisem zákona i se změnami textovými zpravodajem ohláše-
nými.

Přijatý zákon zní:

Zákon

ze dne 16. dubna 1919,

o zabrání velkého majetku pozemkového.

§ 1.

Aby byla provedena úprava pozemkového vlastnictví, zabírá se státem velký majetek pozemkový (§ 2.), ležící v území Československé republiky, v to čítajíc velký majetek vázaný, a zřizuje se úřad pozemkový.

§ 2.

Velkým majetkem pozemkovým jest rozuměti soubory nemovitostí s právy, která jsou spojena s jejich držením, jestliže výměra náležející v území Československé republiky vlastnický jediné osobě nebo týmž spoluvlastníkům je větší než 150 ha půdy zemědělské (rolí, luk, zahrad, vinic, chmelnic), nebo 250 ha půdy vůbec.

Manželé nerozvedení považují se za osobu jedinou.

§ 3.

Ze záboru jsou vyloučeny:

- a) objekty právně i hospodářsky samostatné, jež neslouží hospodaření na zabraných nemovitostech;
- b) majetek zemský, okresní a obecní (jmění i statek), majetek urbární a kuriální ~~obecné komposesoráty~~ s výhradou zvláštních zákonných ustanovení o jejich úpravě.

O majetku urbaniálních obcí a kuriálních komposesorátech bude rozhodnuto zvláštním zákonem.

§ 4.

Jestliže se po vyhlášení tohoto zákona soustředí /i ve vlastnictví jediné osoby, týchž spoluvlastníků, nerozvedených manželů neb rodičů a dětí prvního stupně/ ze svobodného majetku pozemkového soubor nemovitostí, který je podle §§ 2. a 3. předmětem záboru a přesahuje výměru uvedenou v § 2., stává se tento soubor majetkem zabraným.

§ 5.

Záborem uvedeným v § 1. nabývá Československá republika práva, zabraný majetek přejímatí a přidělovati (§§ 10. a 11.).

§ 6.

Osoby, které podle práva občanského jsou oprávněny hospodařiti na zabraném majetku, pokud nebude státem převzat, jsou napříště povinny na něm hospodařiti řádně.

inv. č. 135

ARCHIV

KANCELÁŘE PRESIDENTA REPUBLIKY

D 3044/19, D 97/20, D 278/20, D 499/20, D 1215/20

ARCHIV
KPR

Preuzková reforma - nově nové články, resoluce,
manifestace u příležitosti malobesedníků 30. 11. 1919

D 1215/20

ARCHIV
KPR

D. 97/120

avo

KANCLÉŘ
PRESIDENTA REPUBLIKY. V Praze, dne 4. ledna 1920.-

Vážený pane presidente !

Do kanceláře páně prezidentovy předloženo bylo promemoria, přijaté na sjezdu malozemědělců, konaném dne 30. listopadu t.r. v Národním domě na Král. Vinohradech. Opis tohoto promemoria do-
volují si z rozkazu páně prezidentova zasílati se zdvořilou žádostí o sdělení Vašeho stanoviska.

Trvám v dokonalé úctě oddaný:

Pan

Dr. Karel Viškovský,
prezident Pozemkového úřadu

v P r a z e . -

Došlo

opsáno

porovnáno

opředenáno

71. ledna
5/1
71. ledna
11. ledna

Vyř.

KANCELÁŘ
DOŠLO 6 LEDNA 1920
PRESIDENTA REPUBLIKY

1/4
D. 97/20
1 příloha.

Číslo
K 111

Panu

T. G. Masarykovi,

presidentu republiky Československé.

2 - 1' Ep - L
2100 K 312 101-
20' - 100 -
1000 000 - 50% (in p.c.)
2000 000 - 64 1000 -
40' 1000 -

1/5

L. D. 97/20.

Manifestační protestní sjezd malozemědělců z republiky Československé konaný v neděli dne 30. listopadu 1919 v Národním domě na Král. Vinohradech vyslechl referáty svých předáků o současném stavu pozemkové reformy a usnesl se jednomyslně na následující resoluci:

Veškeré vrstvy malozemědělců československého národa těžce nesou dosavadní nedostatečné řešení pozemkové reformy v Československé republice. Vychovaní v tvrdé práci, jen mizerně odměňovaní chudou úrodou neplodných polí, s hořkostí vzpomínávali jsme dnů starodávných, kdy otcové naši jako osadníci svobodně volně vzdělávali půdu naší vlasti a pokojnou prací zemědělcovou budovali sílu českého národa. Bouře věků snesly se nad námi apřívaly neštěstí, zachvátily nás, cizácké soldatesky spálili naše statky a rozchvátili posvátné dědictví rodu. Tři sta let otročili jsme čídně úpějíce tíhou roboty a sténající nedostatkem a zoufalstvím. Nebylo pro nás pomoci a každý hlas náš o spravedlnost zanikal ve studených zdech žalářů a na popravištích.

Ale nezoufali jsme a neztratili jsme se. Na hradbách pyšných měst vlály cizácké prapory, školy učily cizí řeči, ale my k půdě sehnutí v horách i na rovinách snili jsme sen probuzení a znovuzrození a při zšeřelém svitu polnic šeptem sdělovali si slova útěchy a nadějí tou sladkou, zděděnou řečí. Neubili nás, nejhorší věky temna, kdy i poslední věstci národa nad námi zoufali, žili jsme a v paprscích dalekého slunce svobody okřivali a sílili k nové práci.

Chvatně jsme budovali nové dějiny naše, své nejlepší syny vysílající v čelo národa. Mezi našimi doškovými střechami rostly první české školy a moderní duch celého národa hnán byl naší neumornou činností tvůrčí ku předu. Nemilostí císařů, persekucí vlád, potoky krve za zájmy cizí nedovedly zastaviti příchod vítězství a samostatnosti jeho.

Jsme svobodní ve vlastním samostatném státě, postaveném na vůli lidové. Uvědomujeme si s hrдостí celý dosah této skutečnosti a přijímáme s radostí všechny těžké povinnosti státu, nazapomínajíce však znovu volati po starých právech našich.

Republika je majetkem národa, ale půda její základ nejpevnější z veliké části jest dosud vlastnictvím cizinců a lidí nám nepřátelských kteří v jednotlivých rodinách vlastní ohromné rozlohy žírných lánů, co zatím statisíce malých zemědělců národa strádá n dostatkem.

Proto po zřízení Československé republiky uvítali jsme s jásotem program vlády i Národního shromáždění na reformu pozemkovou, považující ji za samozřejmý počátek a základ všech reforem majetkových, jež mají učiniti národ bezzemků a dělníků po staletích opět majitelem svého státu nejen volebním právem, ale i v pozemkových knihách. Tím tížeji neseme oddalování a zdržování pozemkové reformy, z níž učinily politické strany předmět politických konsesí, zapomínajíce, že bez rychlého převedení půdy v majetek národa není pevnost republiky zabezpečena. Po dlouhých bojích byl sice 16. dubna vydán zákon o zabrání velkého pozemkového majetku, ale teprve 15. října uveden byl v život pozemkový úřad a do dnes ani jediný měřice půdy nedostala se dorukou malozemědců. Schází ještě zákon o /přídělu půdy o /náhradě majitelům, o /výkupu a výpovědi velkých nájmu, o /financování a přes celé léto Národní shromáždění se svými výbory neřešilo těchto otázek. Mezi tím však ministerstvo zemědělství v důsledku zákonů z 18. června a 11. července dosazovalo na některé velkostatky vnucené správy neodborné naprosto neschopné a hospodářsky poškozující, mnohé velkostatky pronajalo na řadu let kapitalistům a cizincům a rozprodalo ve velkých částech velkým majitelům půdy, kteří mají dostatek své půdy vlastní a na odkup z velkostatků neměli nároků.

Neprozhřetelné a protilidové jednání toto mělo dalekosáhlé katastrofální následky, jimiž trpí nyní zásobování celého státu. Malí zemědělci poctivě sklídili v čas úrodu svých polí a budou odváděti své zásoby rekvisičním komisím ač to nebylo úmyslem zákona a mnozí velkostatkáři a velcí majitelé půdy vůbec prováděli sabotáž se sklizní. Na místě žita a pšenice rekvisicemi postižené sili hrách, řípu, krmnou směsku, kterou nemusili státu odváděti a velkou část okopanin úmyslně nechali zamrznouti v zemi, docilujíce tak při bramborách až trojnásobné ceny za úrodu namrzlou a prodanou lihovarům a škrobárnám, než-li by jim vyplatili komise rekvisiční. Žádáme za přísné vyšetření všech případů dosazení vnucených správ na velkostatech, pronájmu a prodeje pozemků zabavených správní komisí pozemkového úřadu, jakož i přísné vyšetření a zákonitě příkladné potrestání každé sabotá-

že hospodaření zemědělské.

Nesouce s krajním rozechvěním tyto poměry, dovoláváme se urychlení prací pozemkového úřadu všemi prostředky v zájmu zabezpečení existence státu. Pozemkový úřad budiž neodkladně řádně vybudován a doplněn potřebnými úřadovnými krajevy, zákony scházející buďtež pracovány nejrychlejším tempem, aby po novém roce mohlo se ihned přikročiti k jejich provádění. Také zákon o zabránění pozemků pro nutné stavby Svazů veřejno-právních, družstev i jednotlivců budiž rychle vydán a prováděn, aby interese ještě v zimních měsících t.r. mohli vykonati přípravné práce stavební. Pro řádné zabezpečení rodin dělnictva zemědělského a zřízení i úřednictva velkostatků budiž při úřadě pozemkovém zřízen sociální odbor, kterýž by řádně a uspokojivě vyřešil přechodní poměry její.

Na podporu prací pozemkového úřadu zahájili jsme všeobecné jednání se všemi velkostatky o pronájem části pozemků nejpotřebnějším malozemědělcům a zemědělským bezzemkům, aby nedostatečná výměra jejich pozemků byla doplněna a zajištěna jim plná existence v hospodaření zemědělském. Sledujeme touto akcí tři cíle: Především zajištění řádného hospodaření na půdě, kterou dnes velkostatky s nedostatečným inventářem řádně obdělávati nemohou, nebo nechtějí, dále zastavení přílivu velkovského lidu pracujícího do měst a průmyslu, kde dnes zaměstnání není a koněčně důležité upokojení veškerého malozemědělského lidu, že reforma pozemková alespon touto zatímní cestou už se provádí a nejpotřebnější z potřebných na jaře budou sítí na půdě velkostatků. Žádáme pozemkový úřad, aby akci naši podporoval celou svojí pravomocí a zajistil ji příznivý výsledek. Bude jen v zájmu jeho, když touto cestou nejsilnější volání po půdě bude utišeno a on se bude moci klidně věnovati své důležité zásadní práci vyvazovací a přidělovací.

Žádáme za uznání nároků našich na přednostní právo přidělu půdy malozemědělců a zemědělskému dělnictvu, kde po staletí celé rodokmeny těžce pracovali na půdě žádané, nemajíce z toho ani práv, ani užitku. Jsme přesvědčeni, že především drobná soběstačná racionelně vybudovaná hospodářství malozemědělská dovedou nejlépe zhodnotiti půdu zemědělskou a plně nahraditi velkohospodářský system velkostatků.

Osud pozemkové reformy.

Není zajisté a nebylo nikoho tajno, že miady náš stát obdrží do vinku místo miliard věvodů Connaughta, které nám v zimě 1916 až 1917 byly ze západu slibovány prostředím francouzsky psaných listů švýcarských do vinku naší samostatnosti, miliardy břemen. O to se již postarají věřitelé bývalého Rakouska v Paříži, Lyoně, Anversu i jinde osedlí. Proto naši politikové pomýšleli na zdroje příjmů, z nichž by bylo lze hraditi nevyhnutelné náklady, z osvobození našeho vyplývající, ovšem s naprostou výhradou nákladů válečných, vydaných bez nás, ba proti nám, státním útvarem, který nás držel proti všemu historickému i přirozenému právu po tři století v politickém područí.

Hlavní dva zdroje příjmů naší republiky jednohlasně byly označeny dílem v záboru velkostatkářského majetku, zejména členů rodu Habsburského, německých knížat a statků po roce 1620 bezprávně konfiskovaných, dílem v bezohledném zdanění válečných, zbohatlíků bez rozdílu rasy i víry. Zatím vydány byly zákon Národního výboru ze dne 5. listopadu 1918 a podrobnější zákon N. S. ze dne 12. května 1919, také zvoleni byli již členové pozemkového úřadu a designován jeho předseda, ale o záboru majetku národa za nepřiznivých dob uchváceného a o pokutování těch jeho příslušníků, kteří v rakouských službách nejtíže proti němu se prohráli, není ani slohu. Ministerstvo zemědělství uvolnilo již tempo v zavádění nucených správ statků, které taxativně bývaly jmenovány jako státu propadlé právem vítězné revoluce, ministerstvo financí váhá pak se zdaněním válečných zbohatlíků čekajíc snad, až miliardy, válečnou lichvou vyžískané, budou v Curychu, Basileji a Ženevě bezpečně uloženy.

Obrácíme dnes pozornost k naléhavě nutné revindikaci majetku velkostatkářského, zvláště toho, který zakládá se pobělohorskými konfiskacemi. Proti němu mělo býti užito práva vítězné revoluce a sice hned po převratu. Precedenčních příkladů poskytl dějiny dosti, od konfiskací Sullových ve starém Římě po konfiskace Oranžistů ve Skotsku a Irsku, po konfiskace provedené velikou francouzskou revolucí a carem Nikolajem I. v polské Kongresovce. Nechceme však dovolávati se těchto dějinných zjevů jako právních příkladů. Kromě konfiskací revolučních ve Francii, která nad to po Napoleonově pádu postižené majitele statků zabraných odškodnila, byly to vesměs projevy brutální moci, slapající právo nohama.

Ze všech konfiskací, které byly důsledkem politických převratů, nejzločinnější byly konfiskace pobělohorské, Valdštejnskou konfiskací z r. 1632 v to zahrnující. Konfiskace tyto byly provedeny s nejhrubším porušením práva, po staletí v Čechách platného. Právo toto neznalo konfiskací majetku osob, které provinily se politickými delikty. Osoby provinilé činy, které moderní právo řadí souhrnně v pojem velezrady, mohly být — předpokládaje řádný soud, nikoliv však livovolně zvláštní soudy, jaké po španělském vzoru nařídil roku 1547 Ferdinand I. a r. 1621 Ferdinand II. — odsouzeny ke ztrátě hrdla, nikdy ne však ke ztrátě statků. Dle téhož českého práva, které r. 1608 slavnostně ztvrdil Rudolf II., prohlášována byla za nepřipustnou konfiskace statků fideikommissních a statků nedílného držitele.

Dle toho propadají našemu státu všechny statky v Čechách, na Moravě a Opavsku, které byly po roce 1621 pod záminkou účastnictví v povstání zabráný, ovšem pokud tu není oprávněných dědiců osob, konfiskací Ferdinandovou postižených. Zábor těchto statků není pouhou represálií, nýbrž jest obnova porušeného práva (restitutio in integrum).

Máme ve zření určitý případ. Mezi Prahou a Kolínem šíří se veliké a bohaté statky Liechtenštejnské. Z nich Uhřetěves, Koloděje, Škvorec a Kostelec nad Černými Lesy byly zbožím pánů Smiřických, Albrecht Jan Smiřický, po vymření Rožmberků nejbohatší pán český, držel nedílně s bratrem svým Jindřichem Jiřím, rozumu nedostatečného, tyto statky kromě hojných jiných, ale zemřel 18. listopadu 1618, v průběhu povstání. Poněvadž byl Albrecht Jan s bratrem v nedle a statky jejich z veliké části byly fideikommissní, byly statky tyto právem před konfiskací chráněny. Po Jindřichu Jiřím Smiřickém byla právní dědičkou jeho jediná sestra Markéta Salomena Slavatova ze Smiřic, ježto byla soudem zemským uznána jeho poručnicí. Ale na bohaté dědictví toto pomýšleli dva mocní nástrojové pobělohorské reakce, Albrecht z Valdštejna a Karel kníže z Liechtenštejna. Valdštejn ujal se r. 1621 bez práva poručnictví nad blbým Jindřichem Jiřím, aby si tím po něm zajistil právo dědičné a smlouven jsa potají s Liechtenštejnem, opřel se konfiskací statků Smiřických, žádaje pro sebe veškeré statky fideikommissní a polovici zpuštěných, načež 31. července 1622 sám Liechtenštejn, jako místodržitel Ferdinanda II., oznamoval, že nedílnost obou bratří Smiřických může dle práva českého dostatečně před soudem býti zastávána, a při tom radil, aby privilegium Rudolfa II., výše dotčené, nebylo ponecháváno v platnosti, ježto by jinak nebylo lze konfiskovati ani statky Smiřického, ani ostatních účastníků povstání.

Tedy sám krvavý místodržitel Ferdinandův věděl, že dle práva není lze konfiskovati statky Smiřických, proto navrhl násilný postup. Císař radu jeho přijal a nařídil mu, aby s Valdštejnem jednal o ustoupení polovice statků Smiřických, a Valdštejn jako poručník a nápadník přes dřívější svou právní výhradu — svolil. Jen tímto bezprávním byly tyto konfiskace umožněny. Valdštejn ihned prodal ze své polovice dědictví Smiřického Černý Kostelec, Uhřetěves a Škvorec témuž Kar.ovi z Liechtenštejna za směšně nízkou cenu 700.000 zlatých, ze kteréž však císaři byla odvedena jen třetina, a to ještě v bezcenných „dlouhých“ penězích, které Liechtenštejn jako hlavní člen konsortia žida Bassewi razil a do oběhu dával. Ke statkům tím připojeny byly statky měst Českého Brodu a Kouřimě, rovněž konfiskované.

Na takové právní půdě spočívá vlastnictví Liechtenštejnů. Každý soudný člověk očekával, že tento majetek, vyložené bezprávním nabytím, bude ihned zabrán a k účelům republiky obrácen. Co se však děje? Liechtenštejnští hospodáři vesele dále na posměch zákonům republiky zřizují novou centrálu v Černém Kostelci pro všechny statky v československém státě, opravují kostelecký zámek pro knížecí Edvarda, který jako liechtenštejnský vyslanec u vlády pražské má v něm míti sídlo, prodávají přes zákony ze dne 5. listopadu 1918 a 12. května 1919 lesní i pořídní dílce válečným zbohatlíkům a spekulantům, mezi nimiž jest i jeden z nejvyšších republikánských hodnostářů soudních — za cenu tak nízkou, že ji lze za dar pokládati — zkrátka tropí si posměch z práva a ze zákonů republiky za činné assistance vysokých republikánských míst! Nedbá-li se práva v tomto zrovna škofním případě, bude se tím méně dbáti práva jinde, pobělohorskí uchvatitelé budou se radovati, že republiku napálili a některý druhý Rašín bude vyhledávati na splacení nesmírných státních břemen novou kytičí daní, které zaplatí místo Liechtenštejnův a pod. — český lid. Naše oprava pozemková, tolikráte slibovaná a tak kýženě očekávaná, ztroskotá o sofistiku, v našich vládních kruzích převládající, přes existenci zákonů republiky a výboru pro opravu pozemkovou, Národním shromážděním zvoleného.

22/114
9

Obvady (SS)
29/9/19
L.S.

P.L. 20/9/19.

KANCELAR
DOŠLO 28 ZÁŘÍ 1919
PRESIDENTIA REPUBLIKY

D. 3044

23/9 Sdělení ved. Elblon, který bude
P.L. in formant 93044

D 4717/22 - Hrazení statků a majetku pro r.p. Čechy

D 853/23 - Sprav majetku velkostatků

A 997/22 - Sprav státních velkostatků

J 3707/05 - Jednotlivé majetkové listy v Uherskému Hradišti

ARCHIV
KPR

Významné vlastnické listy -
a jejich reformy - vyjádření

ml. inv. : D 8803/25/E

A 997/22

1922: A 777/22, A 974/22, A 997/22

ARČHTIL
KPR

Dvaz strednich velhostatarii.

Záznam ze dne 23. května 1922.

Dostavila se deputace Svazu čl. velko-
statkářů, odboru pro hájení zájmů středních
statků a předloživši memorandum k nosnově no-
vely zákona náhradového žádala, aby panu pre-
sidentovi tlumočeno bylo přání, aby zástupci
středních statků mohli tlumočiti jemu svá přání
ještě ústně, poukazujíc na to, že jiným sku-
pinám velkostatkářů bylo povoleno slyšení a že
tedy doufají, že tím spíše bude vyhověno i je-
jich žádosti.

Hledě k tomu, že zájmy středních statků
jsou opravdu odchylné od zájmů latifundíí a že
jedná se vesměs o české lidi, jichž by velice
bolestně dotklo ~~by~~ ~~xx~~ odmítnutí žádosti, doporu-
čuje podepsaný referent, aby pan prezident sly-
šení povolil.

Řízeno do Lán.

25. V. 1922

Pan prezident rozhodne at
bude stanoveno že 3. / 6 bude
se konati vzejiti svisi vyžádáno.

25. V. 1922

Pan prezident přijme postupce < >
v pátek dne 2. června 1922 v 5 hod oep.
v Praze na hradi.

A 974/22

Handwritten initials

I.

Pan ministerský rada Dr. Kravara
R. Lomaxim vyrozumimí pedelimi

Občanem telefony (9536) taj. stran
Dr. Cernému p. kato na vidamit ohim, k luskam sm
dodavkemí ~~komana~~ jineka panimí anovinec se
ncašimí.

ii
Kideat p. pln. Slopke
iii. 27/5. Kromu

Spisovna!

Do seznamu audiencí!

rapšal 27/5

Pan a. a.

V. 1922

Handwritten signature

Pan Dr. Cernom epim, aby sdrušal kumpim

memoranda k kucim pro informaci p. prezidentem

prejel S. L. S.

Large diagonal watermark: AKPR

Handwritten notes at bottom right

Handwritten notes at bottom center

SVAZ
ČESKOSLOVENSKÝCH VELKOSTATKÁŘŮ
PRAHA II., VORŠILSKÁ 6.
Telefon č. 9536.

Odbor pro hájení zájmů středních statků.

Zákony o pozemkové reformě, na jichž nedostatky všeobecně se ukazuje, počínají se novellisovat. Používáme této příležitosti a dovoluujeme si jménem českých majitelů středních statků poukázat na jednu z nejdůležitějších otázek, která by měla být novellisací nejprve řešena, a sice na otázku záboru.

Očekávali jsme totiž vždy, že nás, drobných velkostatkářů, zábořem i pozemkovou reformou nejkrutěji postižených, bude při novellisaci zákonů o pozemkové reformě v první řadě vzpomenu-
to. Bohužel novellisace se zákonu záborovému, kterým i střední statky do programu pozemkové reformy byly zahrnuty, stále vyhýbá.

Též Státní pozemkový úřad váhá dosud řešiti otázku vynětí středních statků ze záboru, třeba by se jednalo pouze o výměry, jichž propuštění ze záboru zákon dovoluje a na jichž vyvlastnění nikdo pro jejich malou rozlohu naprosto mysliti nemůže.

Vždyť zábor středních statků možno nyní již pokládati za bezúčelný. Z doslovu § 11. záborového zákona se totiž domníváme, že statky naše k vlastnímu provádění pozemkové reformy určeny vůbec nebyly. Úmyslem zákonodárcovým bylo sice postihnouti zábořem kromě velkostatků i statky větší, ale tyto zajisté jen za tím účelem, aby zjištěna byla přesná výměra většího majetku pozemkového a získán byl tak přehled nutný pro nastávající úpravu pozemkového vlastnictví. Že nebylo úmyslu těchto statků k provádění pozemkové

reformy použiti, vysvitá z výše uvedeného §u, dle něhož statky tyto mohou býti na žádost vlastníka za určitých okolností ze záboru propuštěny a to až do výměry 500 ha. Z tohoto ustanovení vyplývá, že by všechny statky, které nepřicházejí pro účele pozemkové reformy v úvahu, měly býti ze záboru propuštěny. Mělo by se však státi tak v době co nejkratší, poněvadž škody, které zábor těmto statkům zbytečně působí, jsou nemalé.

Dovolujeme si jen stručně poukázati na národohospodářské škody vznikající tím, že právní nejistota vyvolaná zábořem, zdržuje většinu nás od nákladnějších investic, o nichž nemáme záruky, že jich budeme moci využiti, aneb že budou nám aspoň plně nahrazeny.

I ostatní neblahé důsledky záboru, z nichž dlužno zvláště se zmíniti o obtížném získávání úvěru, potřebného pro dávku z majetku a z přírůstku na majetku, jakož i na nejnútnejší investice, doléhají na nás, majitele středních statků, tím krutěji, čím více se ukazuje, že majetek náš jest v záboru nyní již bezdůvodně.

Poslední dobou řešila se otázka nové úpravy vlastnictví pozemkového v mnohých poradách a anketách pořádaných jak korporacemi národohospodářskými, tak i stranami politickými. Ve všech těchto bylo zdůrazňováno, že pozemkové reformy jest u nás zapotřebí, ale zároveň bylo poukazováno na to, že zemědělská velkovýroba musí býti zachována, poněvadž jest nutnou složkou národohospodářskou. Všeobecně se pak uznává, že snahou pozemkové reformy musí býti jen případnější rozdělení majetku pozemkového na malý, střední a velký.

V názoru, že zemědělská velkovýroba musí býti zachována, byli jsme posíleni i novoročním projevem pana presidenta republi-

ky.

Jelikož naše statky jsou nejracionálnější a nejproduktivnější formou zemědělské velkovýroby, v níž nejvýhodněji spojen jest kapitál a odborná inteligence a zároveň též formou sociálně naprosto nezávadnou, doufáme, že budou i po provedení pozemkové reformy nejen zachovány, nýbrž i ve svém počtu rozmnoženy.

Na svých statcích hospodaříme si sami a jsme tudíž s lidem ve stálém styku a dovedeme proto chápatí jeho potřeb a vyjítí mu vstříc. Snažíme se též, aby statky naše byly ve všech směrech středem pokroku a vzorem pro okolní menší zemědělce, které by tímto způsobem vedly k racionálnímu hospodaření. Význam středního statku ve všech naznačených směrech jest tak dalekosáhlý, že o zachování jeho nelze po důkladném uvažování ani v nejmenším pochybovati.

Z těchto důvodů bylo by tudíž jen spravedливо, aby všechny tyto statky byly až po nejkrajnější mez zákonnou, t. j. 500 ha ze záboru propuštěny, poněvadž jsou pro pozemkovou reformu naprosto bez významu. Požadavek tento mohl by býti ihned splněn uvážíme-li, že většina statků odevzdala již k účelům pozemkové reformy velikou část své půdy požadovanou pro různé akce Státního pozemkového úřadu, mnohé dokonce až 30 % a že agenda týkající se těchto statků jen zbytečně zatěžuje úřady.

Denními obavami o svůj majetek vyčerpáváme jen své síly na úkor výroby, která právě v této poválečné době vyžaduje klidného hospodaření a potřebuje povznést se k nadprůměrné produkci.

V zájmu této dovoluujeme si tudíž žádati :

1./ aby Státnímu pozemkovému úřadu byl dán poukaz, aby v nejbližší době počal praktikovati ustanovení §u 11. záborového

zákona, totiž aby majitelům středních statků propustil ze záboru v době co nejkratší půdu až do nejvyšší výměry 500 ha, a to i v tom případě, kdyby to měla být vesměs půda zemědělská.

2./ Aby novellisací zákonů o pozemkové reformě byla výměra uvedená v §u 11. záborového zákona přiměřeně zvýšena a sice tak, aby poskytovala možnost používati všech strojních zařízení a technických vymožeností, které racionální hospodaření a zájem státu na zvýšené produkci vyžaduje. Při novellisaci nutno však pamatovati též na to, že zemědělské velkovýrobě je k racionálnímu hospodaření a udržování budov nutně třeba též lesa a sice v takové výměře, která by snesla náklad na správce-odborníka s vysokoškolským vzděláním. Za minimální výměru, která by takového nákladu snesla, pokládáme 2000 ha.

Též ustanovení §u 2. záborového zákona pokud se týká nerozvedených manželů, zvláště pak ustanovení §u 4. záborového zákona, ale něhož i majetek rodičů a dětí prvního stupně, který se v budoucnosti v jejich rukách soustředí, dlužno pokládati, přesáhne-li výměru v §u 2. zábor. zák. uvedenou, za majetek zabraný, pokládáme za nevhodné a tvrdé a sice pokud se týče nerozvedených manželů z důvodu favorisování rozvodu a pokud se týče soustřeďování majetku proto, že nemožno pokládati okolnost, že snad rodiče a dítě mají své samostatné statky, za něco z důvodů národohospodářských nezdravého. I v tomto bodě byla by tudíž novellisace záborového zákona nutna.

V Praze, dne 23. května 1922.

Svaz československých velkostatkářů v Praze.
Odbor pro hájení zájmů středních statků.

Josef Novák *Josef Novák* *Tratislav Čermák*
Guido Battaglia *Václav Jindra*

C. inv. 08-F

ARCHIV
KANCLÁŘE PŘESIDNÍ REPUBLIKY

F

~~D 1132/21~~ ~~D 2030/21~~ ~~D 5627/21~~ ~~D 20/22~~ ~~D 271/22~~ ~~D 7083/25~~
~~D 7323/23~~ ~~D 353/24~~ ~~D 3707/25~~

ARCHIV
KPR

Visk v pracovní reformě
oblasty v náležitosti

ml. inv. : D8803/25/F

~~D 3707/25~~

2

1920: D 4/564, 4/758 1921: D 2030

ARCTIV
KPR

Podiumé hospodářské se stávkami v Rakvě.

President Masaryk o požadavcích legionářů.

Praha 30.9. (Čtk.) Na pozdravný telegram táboru »Dne legii 1920«, pořádaného Svazem československých legionářů, odpověděl pan prezident republiky z Hluboše následujícím přepisem, adresovaným Svazu československých legionářů: Bratři! Vzkázal jsem Vám zatím díky za sjezdový pozdrav, než Vám osobně poděkuji. Byl jsem velmi zamestnán a proto mohu svému slěbru dostát až dnes. Rozumím se, že mne zajímalo jednání Vašeho sjezdu a že jsem přemýšlel o jeho resoluci. Pochopuji Vaše stanovisko k velikým změnám poválečné doby a sdílel jsem s Vámi přání o sociální přerod v naší republice; pokud běží o jednotlivé konkrétní návrhy, podávám Vám tyto poznámky:

Mluvě k legionářům, začnu s požadavky legionářským.

O těchto požadavcích se již jedná; nepochybují o dobré vůli všech zúčastněných, dověsti jednání k dobrému konci. Se své strany bych však vyslovil jeden požadavek, aby legionáři sjednotili s ostatními částmi bývalého rakousko-uherského vojska a s novobranci co nejusilovněji pomáhali vytvořiti zdatnou demokratickou armádu. Světový stav donucuje nás mít dobré a výborné vojsko. Vy legionáři měli jste na Rusku a v Sibiři docela zvláštní poměry, museli jste překonat překážky, kterých zde nemáte, a měli jste nepřátelé zase docela zvláštní i za jedinečných poměrů; doma se musíme měřiti ve všech oborech s našimi sousedy a musíme obstatí ve všech možných zkouškách, které osud nám uloží. Musíme také obstatí vojensky; nemůžeme militaristicky, ale pochopil jsem a právě zkušenostmi z války, že naše armáda musí odpovídati všem požadavkům válečného umění, proto jsem nejednou požadoval vojenské odbornictví. A rozumím se, naše armáda musí mít pravého ducha a musí býti prochnuta ideami, ideami velké doby a její velikých úkolů.

Milice.

Co se týče milice, tož požadavek jest již zabezpečen zákonem. Sám jsem formuloval požadavek s Vámi hned na Rusku, ale upozornil jsem Vás, že mlčení systém není laičný, neopak dražší než systém starý a že tudíž předpoklad milice jest také pořádek státních financí a ovšem mír se sousedy a vůbec. Ani sovětové Rusko netrčnalo si zavést mlčení systém, slíbíte pouze jeho povolné zavedení. Zkrátka, Vy legionáři musíte býti vzornými, demokratickými vojáků; a k tomu jest také potřebí vzorné disciplíny a nutna jednota celé armády.

Přicházím ku Vaším

požadavkům hospodářským,

sociálním a kulturním. Líbí se mi, že voláte ku reformní činnosti celý národ; víte, že jsem mluvil Vaše požadavky...

půjček, které dosud jsou v cizině, dále pro upisovatele, jejich válečné půjčky jsou lombardovány nejméně do 30 proc. jmenovité hodnoty, a i pro ústavy cizozemské, jež budou nostrifikovány teprve po 1. říjnu, a posléze pro válečné půjčky, kterých použijí privilegované peněžní ústavy za své lombardní dlužníky k úpisům na vlastní účet. Tato lhůta nebude prodloužena a nebude tudíž možno po 31. říjnu 1920 úpisy na 4. státní půjčku — až na shora uvedené výjimky — přijímat. Doporučuje se tudíž velmi důtklivě všem majitelům válečných půjček, pokud patří mezi upisovatele privilegované, aby úpisy v uvedené lhůtě skutečně provedli, ježto nebudou mít jiné možnosti, aby své válečné půjčky uplatnili.

Uvolnění zadržovaných deposit.

Praha 30.9. Ministerstvo vydalo vyhlášku o provedení úmluvy mezi Československem a Rakouskem o uvolnění zadržovaných deposit a vzájemném uznání kontrolního označení cenných papírů. Podle této úmluvy budou zpravidla předmětem převozu z Rakouska deposita buď úřední nebo bankovní, jež jsou postížena úřední závěrou a jejich obsahem jsou movitosti v odstávci A čl. 1. úmluvy vytyčené.

Vklad na knížku nebo běžný účet není právě jako jiné pohledávky depositem; vkladní knížky jsou ovšem v úmluvě mezi deposity výslovně imenovány. K cenným papírům v širším slova smyslu počítají se i pojišťky. V mezích úmluvy je dovolen též převod válečných půjček a převozu účastná deposita nejsou podrobena nějaké dávce veřejné; zvláště dávce z majetku. Hotové výlohy, pokud deposita postížují, a poplatky za označení cenných papírů je ovšem uhraditi. Soukromá práva (naříklad lombard) nemohou býti převozem dotčena. Převoz je jediné dobrovolný, jen na zvláštní žádost oprávněného přípustný.

K převozu deposit jsou oprávněni příslušníci Československa, kteří mají bydliště nebo sídlo své jiné než v republice rakouské, a o převoz nejdříve do 16. října 1920 u rakouské nebo československé berní správy zažádají. Československé peněžní ústavy (bankéři) se zmocňují, aby od žadatelů, k převozu svých deposit z Rakouska oprávněných, žádosti přijímaly a řádně doložené do Rakouska schovacímu místu zasílaly a deposita podle těchto žádostí uvolňovaly sem dovážky. Konsignace nebo žádosti opatřené dobožkou uvolňovací a vývozní jsou dostatečnou legitimací k vývozu deposit z Rakouska a k dovozu do československé republiky.

Abyste přívodní řízení o státní příslušnosti a řádném bydlišti žadatelové se co nejvíce zkrátilo, potvrzují berní správy, v jejichž obvodu vlastník deposita bydlí nebo jeho banka má sídlo, na ústní zakročení podle příslušných originálních dokladů přímo na žádosti o vývozu deposita, že žadatel řádně...

posouzení věci, sestavit seznam deposit rakouských příslušníků, která nebyla uvolněna a vyvezena jen proto, že jejich majitelé, ač byli oprávněni, za uvolnění a převoz nežádali, a předložiti seznamy tyto do konce prosince 1920 prostřednictvím zemského finančního ředitelství ministerstvu financí.

Denní zprávy.

Denis přijede do Prahy. Národní Demokracie hlásí, že do Prahy přijede slavný francouzský historik Arnošt Denis a to koncem října.

Podivné hospodaření se státními statky. Studijní podpory pro slovenské studenty jsou z velké části z nadace Pálffyovy, která mimo to je také patronem mnohých farností. Z bývalé nadace Pálffyovy zůstala v československé republice pouze její část. Jsou to statky Čáca a Pezinek u Bratislavy. Správu jejich převzalo ministerstvo zemědělství, jako všech jiných státních statků, vede ji jeho jménem státní hospodářský úřad, nyní v Bratislavě Ivance. To nenavědčuje, že hospodáři se nejlépe. Tak ze statků v Pezinku je pronajato ještě z roku 1915 hodonskému Redlichovi celkem 2194 katastrálních jiter — z toho 1656 jiter poli a 206 jiter luk —, aniž byla po převratu smlouva přizpůsobena novým poměrům. Ale již v září 1919 bylo nově pronajato nějakému Viktoru Říhovi 117 katastrálních jiter po K 76.90 až do roku 1931. Tento Říha je pomadařstěný Čech. Za Maďarska býval županským úředníkem, ale asi půl roku po převratu byl propuštěn ze státní služby pro výslovně protičeské smýšlení. Dále dostalo dobytkařské družstvo v Bratislavě statek Čerrou vodu v prosinci 1919 až do roku 1932 a to 1300 katastrálních jiter po 27 K. V drobném pronájmu je pouze 312 jiter. Dnes, kdy se platí za katastrální jitro částky nájemného jdoucí do set, nutno takové hospodaření v kraji, jenž jest jedním z nejtúrodnějších na Slovensku, nazvati přímo mrháním jmění, určeného pro kulturní a národní účely. Jest s podivem, že ministerstvo školství a národní osvěty dosud samo nepřevzalo správu statků, jemu podle práva příslušející a neprozkoumalo nehospodářství dosavadní správy.

Obsazení županských míst. Do zprávy, již jsme přinesli pod tímto nadpisem ve věřejším ranním listě, vloudila se přeslechnutím v telefoně chyba: Jako kandidát pro župu novohradskou uvádí se Vladimír Jesenský a nikoli Janovský.

Základní kámen k pomníku K. Havlíčka Borovského v Německém Brodě bude položen v neděli 3. října, kterýžto den bude pro výsočinu Českomoravskou velikou manifestací. Očekává se veliká účast zvláště z Jihlavska a pak také sokolských jednot.

Kruh starodružinníků v Praze. Dne 27. září, v předvečer šestého výročí přísahy na prapor české družiny v Kijevě, ustavil se kruh starodružinníků sloučením bývalého Kruhu sibiřského a Jednoty starodružinníků v Praze.

Jmenování. Ministr zahraničí jmenoval ministerského koncipistu JUDra Michala Hanáka konsulárním atašém a přidělil ho konsulátu republiky československé v Omaze (USA.). — President zemské správy politické v Praze jmenoval Josefa Korála, nadp.veterináře, dra Heřmana Wagenknechta, zvěrolékaře ve Warnsdorfu, a Stanislava Veselého, poručíka-veterináře ve Stříbře, veterinářskými asistenty. — Ministr školství a národní osvěty jmenoval inženýra Emanuela Grünberga, smluvního učitele na státním učebním ústavu pro průmysl textilní v Brně, profesorem 9. hodnostní třídy na téže škole.

Návrat jhlavského domácího pluku. Domácí pluk 31., bývalý 81., přijel večera 30. září ve 3 hodiny odpoledne do Jihlavy. Na nábřáží byl uvítán okresním hejtmánem Chmelicem a vládním komisárem města Jihlavy drem. Korálem. Přijel štáb plukovní, technická rota a 3. prapor. Hudba s vlnícím praporem, který byl pluku Sokotem jihlavským darován, za nadšených projevů četné shromážděného českého obyvatelstva, vítala své domácí vojsko.

Pro Orly ano, pro Sokola ne. Před 14 dny bylo v Sokolnicích vybudováno, že se zakazují veškeré schůze, zábavy a slavnosti, ježto je vesnice zamorena slintavkou a kulhavkou. Neděli potom, 19. tm., konala místní a okolní Dělnické tělocvičné jednoty bez závady na návsi veřejné cvičení a večer taneční zábavu. Proto zažádal Sokol na hejtmánství o povolení svatováclavských hodů na 26. tm. ve svých místnostech. Došlo písemné vyřízení, podle něhož se všechny zábavy a slavnosti naprosto zakazují s přísným poukazem na slintavku a kulhavku v Sokolnicích rádi. Přes toto přísné nařízení pořádali však Orli selskou svatbu na návsi, pak taneční zábavu venku a večer v místnostech, kde došlo i k veselé pranici. Je zajímavé zvědět, kdo dal Orlům povolení k zábavě v týž den, kdy Sokol obdržel přísný zákaz.

Úmrtí německého předáka ve Slezsku. V Doňích Bludovicích na Těšínsku zemřel v těchto dnech velkostatek Rohlmann. Zesnulý stál v rakouských dobách v popředí germanizačních snah Nordmarky a Schuilvereinu na Těšínsku, jež podporoval nejenom svým značným osobním a hospodářským vlivem, ale také finančně na tehdejší dobu neobvyklým způsobem. Jeho statistické dary na germanizační školství vynesly mu pojmenování několika ulic v německých městech na Těšínsku jeho jménem. Tragodií bylo pro něho nejenom to, že po převratu zhroutil se rázem vše, co v zájmu němectví statistickými dary vybudoval, ale také, že politická konstelace za času přehřítu ho donutila vysloviti se otevřeně pro nás, jichž po celý svůj život nenáviděl a jež všemi prostředky potíral.

Sjezd českých měst. Mimořádný sjezd českých měst koná se v Praze 10. října. Bude se zabývatí výhradně otázkou sanace obecních financí.

k D 2030/21

O p i s .

Ministerstvo zemědělství československé republiky,
expositura pro Slovensko

Čís. 141.164/20. Bratislava, dne 3. října 1920.

Vážené redakci

„Lidových Novin“

v B r n ě .

Na Vaši zprávu uveřejněnou dne 1. října t. r. pod nadpisem „Podivné hospodaření se státními statky“, Vám sdělujeme následující vysvětlení se žádostí, abyste je ku opravě původní zprávy uveřejnili.--

Pokud se týče nájmu firmy Redlichovy v Hodoníně, sdělujeme, že tento nájem jest od panství v Holiči a nikoliv od nadačních statků. Od těchto jest firmě Redlichové pronajato pouze jeden dvůr ve vým. 772 jiter. Pachtovné této firmě nemohlo býti dosud zvýšeno, jelikož k tomu nebylo právního podkladu. Teprve na základě nového vládního nařízení ze dne 3. srpna t. r. č. 461, naskytla se příležitost ku zvýšení pachtovného, které také ministerstvo zemědělství v Praze zvýšilo ze K 34.000 na K 80.000 .--

Pan Viktor Říha má nájem dvorce Grinavy ve výměře 113 k. jiter a za roční nájemné K 9000.-- mimo všech daní, přírážek a jiných poplatků. Propachtování tohoto statku se provedlo řádným veřejným offertním řízením roku loňského, při kterém došlo celkem 6 offert z nichž nejvyšší byla Viktora Říhy a z toho důvodu byla ministerstvem zemědělství schválena. Není správné že tento Říha jest pomad. Čech a že byl županským úředníkem za Maďarska. Jmenovaný jest dobrým Čechem, který v

Maďarsku nikdy nebyl a s maďarstvím nemá vůbec nic společného, působil řadu posledních let v Praze a jest již více let sokolem. Váš informátor byl rozhodně na omylu ohledně osobnosti Říhovy a mylil se patrně s osobou jinou.

Dvůr „Černá Voda“ má výměru 1415 k jiter a byl propachtován za roční pachtovné K 37.740 mimo veškerých daní, přírážek a jiných poplatků, mezi nimiž jest též roční meliorační příspěvek K 15.000.--

Také tento objekt byl pronajímán v offertním řízení veřejném a byl zadán ministerstvem zemědělství v Praze, „Slovenskému dobytčářsk. družstvu“ toliko proto, že jeho oferta byla nejvyšší.

Charakteristické jest, že dosavadní nájemce „Černé Vody“ maďar Friedrich, který též offertoval, podal offeru daleko nižší.

Z toho jest zřejmo, že ve všech směrech bylo postupováno úplně korektně. Zvláště se však připomíná, že jest též úplně mylné tvrzení, jako by pozemky na statech Grinawa a Černá Voda byly zvláště úrodné.

Za ministra zemědělství :

Dr. Zadina.